

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені
акад. І.А. Зязюна

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-
науковий)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітня програма Психологія

вид дисципліни спеціальна (фахова) підготовка, вибіркова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання очна, заочна

Харків – 2024 рік

Навчально-методичні матеріали лекцій

План лекційних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Основні поняття гендерної психології, її завдання і методи.	2
Тема 2. Стратифікація (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини.	2
Тема 3. Етапи формування гендерної психології.	2
Тема 4. Гендерні відношення в дитячих групах.	2
Тема 5. Гендерні взаємовідносини.	2
Тема 6. Гендерні взаємовідносини батьків і дітей в сім'ї.	2
Тема 7. Гендерні відносини в ділових групах. Психологічний супровід професіоналізації особистості фахівця з урахуванням гендерного аспекту.	2
Тема 8. Гендерні аспекти соціальної поведінки.	2
Тема 9. Гендерні стереотипи і їхнє подолання.	2
Тема 10. Виміри гендерної поведінки.	2

Тема 1. Основні поняття гендерної психології, її завдання і методи.

Визначення і зміст предмета гендерної психології. Основні розділи гендерної психології. Психологія гендерних відносин. Гендерна психологія лідерства.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

Тема 2. Стратифікація (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини.

Статевий розподіл праці, освіти та релігії в різні історичні епохи. Розвиток освіти для жінок у минулому. Ставлення релігії до чоловіків та жінок.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пєраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

Тема 3. Етапи формування гендерної психології.

Уявлення про гендерну психологію в історичному контексті від античності до сучасного часу. «Фрейдівський період» у розвитку гендерної психології.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника».

Івано-Франківськ : ФО-П Пєраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

Тема 4. Гендерні відношення в дитячих групах.

Особливості гендерних відмінностей дітей. Гендерні особливості психічних станів в юнацькому віці. Гендерна сегрегація та конвергенція в дитячій взаємодії між статями. Характеристика особливостей гендерної ідентичності юнаків і дівчат.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пєраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

Тема 5. Гендерні взаємовідносини.

Дружні і сексуальні гендерні відносини. Гендерні відносини у подружніх стосунках. Лідерство в родині.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

5. Домбровська С.М., Мороз В.М., Грень Л.М., Леоненко Н.А., Мороз С.А. Державне управління забезпеченням гендерної рівності в Україні: монографія / С.М. Домбровська, В.М. Мороз, Л.М. Грень, Н.А. Леоненко, С.А. Мороз. – Х.:НУЦЗУ, 2018. – 251 с.

Тема 6. Гендерні взаємовідносини батьків і дітей в сім'ї.

Поділ видів відповідальності за дітей. Стили поведінки батьків. Ставлення до дітей різної статі. Відмінності в ставленні до синів та дочок.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

Тема 7. Гендерні відносини в ділових групах. Психологічний супровід професіоналізації особистості фахівця з урахуванням гендерного аспекту.

Гендерні відносини, які складаються між дорослими чоловіками і жінками в діловому світі. Гендерний аспект в контексті теорії влади. Психологічний супровід професіоналізації особистості фахівця з урахуванням гендерного аспекту.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.
2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.
3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.
4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.
5. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра: навч. посібник. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника». ІваноФранківськ : Супрун В. П., 2019. 372 с.
6. Домбровська С.М., Мороз В.М., Грень Л.М., Леоненко Н.А., Мороз С.А. Державне управління забезпеченням гендерної рівності в Україні: монографія / С.М. Домбровська, В.М. Мороз, Л.М. Грень, Н.А. Леоненко, С.А. Мороз. – Х.:НУЦЗУ, 2018. – 251 с.

Тема 8. Гендерні аспекти соціальної поведінки.

Гендерні особливості стилю поведінки. Успішність діяльності і поведінки в присутності осіб своєї та протилежної статі.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.
2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.
3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч.

Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника».
Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

5. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра: навч. посібник. ДВНЗ
«Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника».
ІваноФранківськ : Супрун В. П., 2019. 372 с.

Тема 9. Гендерні стереотипи і їхнє подолання.

Гендерні ролі й стереотипи. Основні характеристики й функції
гендерних стереотипів. Відмінні ознаки й пояснювальні моделі: модель
каузальної атрибуції, культурно-історична модель, модель соціальної
ідентичності, модель когнітивних схем.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний
посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю
053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18.
Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП
Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч.
Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника».
Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

5. Домбровська С.М., Мороз В.М., Грень Л.М., Леоненко Н.А., Мороз
С.А. Державне управління забезпеченням гендерної рівності в Україні:
монографія / С.М. Домбровська, В.М. Мороз, Л.М. Грень, Н.А. Леоненко,
С.А. Мороз. – Х.:НУЦЗУ, 2018. – 251 с.

Тема 10. Виміри гендерної поведінки.

Соціальні й гендерні ролі. Їхня залежність від культури й епохи.

Статевотипізована поведінка. Поняття гіпергендерності.

Рекомендована література:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

5. Поясок Т. Б. Загальна психологія: навчальний посібник / Т.Б. Поясок, О.І. Беспарточна, О.В. Квасник, В.В. Шаполова. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. – 512 с.

Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів

Самостійна робота аспірантів (СР) займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СР значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості аспіранта.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому СР має навчальне, особисте та суспільне значення.

Навчальна діяльність характеризується суб'єктністю, активністю, предметністю, цілеспрямованістю, наявністю структури та змісту.

Особливими ознаками самостійної навчальної діяльності є такі:

- зміни самого суб'єкта;
- залежність від рівня розвитку аспіранта та опора на досягнутий рівень розвитку;
- засвоєння загальних способів дій та наукових понять;
- передумання загальних засобів дій вирішенню завдань;
- залежність змін психічних властивостей та поведінки тих, хто навчається, від результатів їх власних дій.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки університету, мережі Інтернет.
 2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.
 3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.
 4. Самоперевірка засвоєних знань за допомогою представлених питань.
- За необхідності можна отримати індивідуальну консультацію викладача щодо виконання самостійної роботи. Для цього на кафедрі кожного семестру розробляється графік консультацій викладачів.

Завдання самостійної роботи:

1. Аналіз особистісних проблем чоловіків та жінок, які породжені диференціацією їх психологічних характеристик.
2. Укладання психологічної характеристики особистості з врахуванням гендерних аспектів.
3. Здобувачам рекомендується підібрати батарею психодіагностичних методик для вирішення поставленого завдання.
4. Здобувачам рекомендуються додаткові матеріали (відео, фільми) для самостійного вивчення та аналізу.
5. Кількісні дослідження гендеру.
6. Якісні дослідження гендеру.
7. Крос-культурні дослідження гендеру.
8. Основні методи якісного дослідження.
9. Основні методи кількісних досліджень.
10. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності.

Оцінювання виконання даних самостійних завдань: за кожне завдання можна отримати максимально 2 бали. Виконання завдань буде оцінюватися за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання.

Самостійна робота по кожній темі також включає: опрацювання та аналіз лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Література для самопідготовки:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.
3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеєраш К.Т. , 2019. 264 с.
4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.
5. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра: навч. посібник. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника». ІваноФранківськ : Супрун В. П., 2019. 372 с

Додаткова література

1. Програми гендерних студій в українських університетах. /За ред. О.Л. Зінюк. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». ІваноФранківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2019. 788 с.
2. Левченко К. Гендерне тяжіння. Харків: Фоліо, 2019. 192 с.
3. Шаполова В.В., Максимова О.С. Харизматичне лідерство в гендерному аспекті // «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес» : Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції студентів та аспірантів 19-20 квітня 2023 р.: – Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 176-178.
4. Поясок Т. Б. Загальна психологія: навчальний посібник / Т.Б. Поясок, О.І. Беспарточна, О.В. Квасник, В.В. Шаполова. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. – 512 с.
5. Домбровська С.М., Мороз В.М., Грень Л.М., Леоненко Н.А., Мороз С.А. Державне управління забезпеченням гендерної рівності в Україні: монографія / С.М. Домбровська, В.М. Мороз, Л.М. Грень, Н.А. Леоненко, С.А. Мороз. – Х.:НУЦЗУ, 2018. – 251 с.

Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять

План практичних занять

Тема	Кількість годин
Основні поняття гендерної психології, її завдання і методи.	2
Стратифікація (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини.	2
Етапи формування гендерної психології.	2
Гендерні відношення в дитячих групах.	2
Гендерні взаємовідносини.	2
Гендерні взаємовідносини батьків і дітей в сім'ї.	2
Гендерні відносини в ділових групах.	2
Гендерні аспекти соціальної поведінки.	2
Гендерні стереотипи і їхнє подолання.	2
Виміри гендерної поведінки.	2

Зміст та практичні завдання до занять

Тема №1. Основні поняття гендерної психології, її завдання і методи.

Психологія порівняння чоловіків і жінок. Психологія жінки. Психологія чоловіка. Гендерна соціалізація.

Практичне заняття: аналітичне завдання із статтею Карен Горні щодо критики поглядів психоаналітиків на жіночу психологію.

Тема №2. Стратифікація (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини.

Статева дискримінація та престижність праці.

Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення стратифікації (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини у світовому кінематографі.

Тема №3. Етапи формування гендерної психології.

Експериментальні дослідження гендерної психології.

Практичне заняття: фемінізм та гендерна психологія: аналіз впливу феміністичного руху на розвиток гендерної психології.

Тема №4. Гендерні відношення в дитячих групах.

Риси, які притаманні маскулінному, фемінному та андрогінному гендеру у юнаків і дівчат.

Практичне заняття: аналіз впливу маскулінного, фемінного та андрогінного гендеру у юнаків і дівчат на їх професійне та особисте життя в дорослому віці.

Тема №5. Гендерні взаємовідносини.

Сегрегація або конвергенція.

Практичне заняття: сегрегація або конвергенція у професійній та особистісній сферах: аналіз відеоматеріалів.

Тема №6. Гендерні взаємовідносини батьків і дітей в сім'ї.

Конфронтація статей або їх гармонія.

Практичне заняття: аналіз наслідків конфронтації статей або їх гармонії в процесі виховання для подальшого становлення особистості в різних сферах життєдіяльності.

Тема №7. Гендерні відносини в ділових групах.

Особливості адаптації та соціалізації в професійній діяльності у чоловіків та жінок. Програми кар'єрного успіху з урахуванням гендерного аспекту.

Практичне заняття: ділові відносини та гендер. Програми кар'єрного успіху.

Тема №8. Гендерні аспекти соціальної поведінки.

Успішність чоловіків та жінок в професійній діяльності.

Практичне заняття: аналіз життєвого шляху та гендерних особливостей у житті відомих людей.

Тема №9. Гендерні стереотипи і їхнє подолання.

Гендерні схеми і їхня дія: схема власної й протилежної статі. Гендерна категоризація. Сексизм у розподілі чоловічих і жіночих ролей.

Практичне заняття: історія сексизму: виникнення явища й еволюція терміну.

Тема №10. Виміри гендерної поведінки.

Статеворольовий опитувальник С.Бем. Феміністичність, маскуліністичність і андрогіністичність. Зміна гендерних ролей. Інверсія статевих орієнтацій.

Практичне заняття: виміри гендерної поведінки: проведення дослідження та аналіз результатів.

Кожне з практичних завдань оцінюється максимальною кількістю балів – 2, оцінюється за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Рекомендовані джерела:

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеєраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

5. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра: навч. посібник. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника». ІваноФранківськ : Супрун В. П., 2019. 372 с

Додаткова література

1. Програми гендерних студій в українських університетах. /За ред. О.Л. Зінюк. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». ІваноФранківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2019. 788 с.

2. Левченко К. Гендерне тяжіння. Харків: Фоліо, 2019. 192 с.

3. Шаполова В.В., Максимова О.С. Харизматичне лідерство в гендерному аспекті // «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес» : Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції студентів та аспірантів 19-20 квітня 2023 р.: – Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 176-178.

4. Поясок Т. Б. Загальна психологія: навчальний посібник / Т.Б. Поясок, О.І. Беспарточна, О.В. Квасник, В.В. Шаполова. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. – 512 с.

5. Домбровська С.М., Мороз В.М., Грень Л.М., Леоненко Н.А., Мороз С.А. Державне управління забезпеченням гендерної рівності в Україні: монографія / С.М. Домбровська, В.М. Мороз, Л.М. Грень, Н.А. Леоненко, С.А. Мороз. – Х.:НУЦЗУ, 2018. – 251 с.

Навчально-методичні матеріали для поточного й підсумкового контролю

Організація процедури оцінювання

Підсумкова оцінка по дисципліні вираховується як сума балів поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль включає оцінювання:

- активності під час аудиторних занять
- виконання завдань самостійної роботи
- виконання практичних завдань
- поточного тестування засвоєння матеріалу дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає усну відповідь по екзаменаційному білету. Екзаменаційний білет включає два теоретичні питання та одне практичне завдання. Вибір номеру екзаменаційного білету та номеру практичного завдання здійснюється випадковим чином (спочатку обирається білет, в якому зазначено два теоретичні питання, потім обирається номер практичного завдання). Після отримання білету та практичного завдання, аспіранти мають можливість підготуватись до відповіді протягом 20 хвилин. Після вислуховування всіх відповідей аспірантів оголошуються оцінки за екзамен та підсумкова оцінка по дисципліні. Підсумкова оцінка вносяться у Відомість обліку успішності. Відомість передається в аспірантуру у день проведення екзамену.

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

Кафедра: *педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад.*

І.А. Зязюна

Спеціальність *053 – «Психологія»*

Освітня програма *Психологія*

Навчальна дисципліна *Гендерні дослідження в сучасній психологічній науці*

Семестр *III*

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Розкрийте особливості прояву та наслідки стратифікації (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини..
2. Охарактеризуйте психологічний супровід професіоналізації особистості фахівця з урахуванням гендерного аспекту
3. Практичне завдання

Здобувач, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання. Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання.

Здобувач, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви. Апеляційна комісія створюється розпорядженням директора інституту.

Докладно процес апеляції описаний у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu_29_11_2023.pdf).

Підсумкова оцінка по дисципліні розраховується як сума балів:

Види діяльності	Бали
Тема 1	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із статтею Карен Горні щодо критики поглядів психоаналітиків на жіночу психологію.	2
Самостійна робота: аналіз особистісних проблем чоловіків та жінок, які породжені диференціацією їх психологічних характеристик.	2
Тема 2	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення стратифікації (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини у світовому кінематографі.	2
Самостійна робота: укладання психологічної характеристики особистості з врахуванням гендерних аспектів.	2
Тема 3	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: фемінізм та гендерна психологія: аналіз впливу феміністичного руху на розвиток гендерної психології	2
Самостійна робота: здобувачам рекомендується підібрати батарею психодіагностичних методик для вирішення поставленого завдання.	2
Тема 4	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз впливу маскулінного, фемінного та андрогінного гендеру у юнаків і дівчат на їх професійне та особисте життя в дорослому віці	2
Самостійна робота: здобувачам рекомендуються додаткові матеріали (відео, фільми) для самостійного вивчення та аналізу.	2
Тема 5	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід,	1

дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	
Практичне заняття: сегрегація або конвергенція у професійній та особистісній сферах: аналіз відеоматеріалів.	2
Самостійна робота: кількісні дослідження гендеру	2
Тема 6	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз наслідків конфронтації статей або їх гармонії в процесі виховання для подальшого становлення особистості в різних сферах життєдіяльності.	2
Самостійна робота: якісні дослідження гендеру.	2
Тема 7	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: ділові відносини та гендер. Програми кар'єрного успіху.	2
Самостійна робота: крос-культурні дослідження гендеру	2
Тема 8	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз життєвого шляху та гендерних особливостей у житті відомих людей	2
Самостійна робота: основні методи якісного дослідження	2
Тема 9	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: історія сексизму: виникнення явища й еволюція терміну	2
Самостійна робота: основні методи кількісних досліджень	2
Тема 10	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: виміри гендерної поведінки: проведення дослідження та аналіз результатів.	2
Самостійна робота: законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності	2
Поточне опитування щодо результатів опрацювання лекційного матеріалу	30
Підсумковий контроль: Екзамен	20
Всього	100

Докладний зміст завдань самостійної роботи та практичних завдань на заняттях наведено у розділах «Методичні матеріали, що забезпечують

самостійну роботу аспірантів» та «Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять».

Виконання завдань під час практичних занять та самостійної роботи **оцінюється за критеріями:** обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Поточне тестування оцінюється за критеріями правильності відповідей. Для підготовки до поточного оцінювання аспіранти можуть використати контрольні питання по дисципліні, наведені нижче.

Критерії оцінювання підсумкового екзамену:

Критерії оцінювання	Бали
Глибоке знання навчального матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Можуть бути незначні неточності	20-18
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Відповіді можуть містити певні неточності	17-15
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути не повними, з незначними помилками	14-12
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	9-11
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	6-8
Знання та вміння фрагментарні, слабкі	3-5
Відсутність знань значної частини матеріалу	0-2

Аспіранти мають можливість підготуватись до екзамену по контрольним питанням до дисципліни та практичним завданням підсумкового контролю.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Охарактеризуйте гендерну психологію як наука.
2. Розкрийте етапи оформлення предмету гендерної психології та їх характеристики.
3. Поясніть рівні розуміння гендеру (індивідуальний, інтерактивний, структурний).
4. Дослідіть предметне наповнення та структуру гендерної психології.
5. Охарактеризуйте гендерну психологію в системі міждисциплінарного знання про гендер.

6. Дослідіть роль фемінізму в розвитку гендерних досліджень у психології.
7. Охарактеризуйте основні хвилі та напрями розвитку сучасного фемінізму.
8. Поясніть сутність феміністичної критики психології.
9. Обґрунтуйте класифікацію феміністських підходів до вивчення гендеру.
10. Охарактеризуйте етапи розвитку гендерної психології.
11. Розкрийте систему категорій гендерної психології.
12. Охарактеризуйте стать і гендер як багаторівневу система.
13. Поясніть різницю у розумінні маскулінності/фемінності у біологічно орієнтованому психологічному знанні та гендерному підході.
14. Охарактеризуйте етапи становлення гендера як статусу та структури.
15. Розкрийте еволюцію категорії «гендер» (класична, некласична, постнекласична парадигма).
16. Обґрунтуйте підходи з дослідження механізмів гендерної соціалізації та особливостей гендерної ідентичності (проаналізувати): психоаналітична теорія.
17. Обґрунтуйте підходи з дослідження механізмів гендерної соціалізації та особливостей гендерної ідентичності (проаналізувати): теорія соціального навічання.
18. Обґрунтуйте підходи з дослідження механізмів гендерної соціалізації та особливостей гендерної ідентичності (проаналізувати): теорія когнітивного розвитку.
19. Обґрунтуйте підходи з дослідження механізмів гендерної соціалізації та особливостей гендерної ідентичності (проаналізувати): «нова психологія статі».
20. Обґрунтуйте підходи з дослідження механізмів гендерної соціалізації та особливостей гендерної ідентичності (проаналізувати): теорія гендерної схеми.
21. Визначіть основні характеристики гендеру. Основні категорії гендеру.
22. Розкрийте поняття та зміст гендерної культури.
23. Охарактеризуйте типи гендерної культури (за психологічними проявами; за формою прояву; за владними відносинами).
24. Проаналізуйте компоненти гендерної культури.
25. Обґрунтуйте структуру гендерної культури.
26. Охарактеризуйте кроскультурні порівняння різних проявів гендерних особливостей.
27. Дослідіть поляризацію та взаємодоповнюваність гендерних ролей; андрогінні суспільства; культури з декількома гендерними групами.
28. Розкрийте поняття про гендерні дослідження. Підходи до гендерних досліджень (парадигми статево-рольових відмінностей; парадигми унікальної жіночої психології; парадигми соціального конструювання гендеру).

29. Розкрийте підходи до гендерних досліджень (парадигми статево-рольових відмінностей; парадигми унікальної жіночої психології; парадигми соціального конструювання гендеру).

30. Проаналізуйте психологічну сутність гендерної соціалізації особистості.

31. Охарактеризуйте складові гендерної соціалізації.

32. Поясніть фази гендерної соціалізації.

33. Дослідіть механізми для здійснення статево-рольової соціалізації:

34. Розкрийте основні агенти гендерної соціалізації.

35. Охарактеризуйте первинну і вторинну гендерну соціалізацію.

Гендерна ресоціалізація.

36. Розкрийте психологічну сутність гендерної соціалізації особистості.

37. Охарактеризуйте механізми для здійснення статево-рольової соціалізації: диференціальне посилення, диференціальне наслідування.

38. Обґрунтуйте теорії та механізми гендерної соціалізації.

39. Поясніть гендерну систему. Компоненти гендерної системи.

40. Розкрийте поняття гендерного стереотипу.

41. Охарактеризуйте структуру гендерного стереотипу (описовий, наказовий).

42. Поясніть види гендерних стереотипів. Властивості гендерних стереотипів.

43. Розкрийте функції гендерних стереотипів.

44. Проаналізуйте соціально-психологічні причини розгойдування гендерних ролей у чоловіків.

45. Дослідіть гендерно-рольовий конфлікт. Види гендерно-рольового конфлікту.

46. Поясніть типи внутрішньо-рольового конфлікту у жінок. Причини рольового конфлікту працюючої жінки.

47. Охарактеризуйте основні шляхи зменшення рольового конфлікту жінок.

48. Проаналізуйте сексизм та гендерну дискримінацію. Гендерні атитюди.

49. Поясніть поняття: гетеросексизм, гомофобія, гетеропатріархат.

50. Дослідіть рівні гендерної дискримінації. Гендерні атитюди. Види сексизму.

51. Поясніть психологічну сутність гендерної ідентичності.

52. Розкрийте структуру гендерної ідентичності.

53. Охарактеризуйте основні індикатори гендерної ідентичності.

54. Проаналізуйте поняття маскуліність, фемінність та андрогінність як гендерні властивості особистості.

55. Охарактеризуйте види гендерної ідентичності. Гендерна ідентичність чоловіків та жінок.

56. Дослідіть множинну гендерну ідентичність.

57. Проаналізуйте розвиток гендерної ідентичності. Теорії розвитку гендерної ідентичності.

58. Охарактеризуйте етапи розвитку гендерної ідентичності.
59. Поясніть вторинну гендерну ідентичність: переосмислення образу Я відповідно до актуального сексуального досвіду.
60. Поясніть поняття «сексуальна ідентичність». Етапи розвитку сексуальної ідентичності.
61. Охарактеризуйте складові сексуальної ідентичності (усвідомлення власної статевої приналежності; сексуальна орієнтація; «сексуальні сценарії»; гендерні стереотипи і гендерні переваги.
62. Проаналізуйте види сексуальної ідентичності. Феномен дифузної сексуальної ідентичності.
63. Охарактеризуйте поняття «Трансгендерність». Категорії трансгендерності (транссексуали, трансвестити, гендерквіри, андрогіни, інтерсексуали, бігендери, агендери). Гетеросексизм та гомофобія.
64. Обґрунтуйте вплив гендерних стереотипів на мотивацію досягнення жінок. Гендерний розрив та феномен скляної стелі. Наслідки відстороненості жінок від лідерства. Феномен страху успіху жінок.
65. Охарактеризуйте гендерний менеджмент. Стереотип жіночого лідерства.
66. Охарактеризуйте сучасні напрями дослідження гендерних аспектів лідерства.
67. Обґрунтуйте гендерні теорії лідерства.
68. Охарактеризуйте програми кар'єрного успіху з урахуванням гендерного аспекту.
69. Дослідіть виміри гендерної поведінки.
70. Охарактеризуйте інверсію статевих орієнтацій.

1. Практичне завдання

1. Аналітичне завдання із статтею Карен Горні щодо критики поглядів психоаналітиків на жіночу психологію..

2. Практичне завдання

1. Аналітичне завдання з визначення стратифікації (нерівність) чоловіків та жінок у різних сферах життєдіяльності людини у світовому кінематографі.

3. Практичне завдання

1. Фемінізм та гендерна психологія: аналіз впливу феміністичного руху на розвиток гендерної психології.

4. Практичне завдання

1. Аналіз впливу маскулінного, фемінного та андрогінного гендеру у юнаків і дівчат на їх професійне та особисте життя в дорослому віці

5. Практичне завдання

1. Сегрегація або конвергенція у професійній та особистісній сферах: аналіз відеоматеріалів.

6. Практичне завдання

1. Аналіз наслідків конфронтації статей або їх гармонії в процесі виховання для подальшого становлення особистості в різних сферах життєдіяльності..

7. Практичне завдання

1. Ділові відносини та гендер. Програми кар'єрного успіху.

8. Практичне завдання

1. Аналіз життєвого шляху та гендерних особливостей у житті відомих людей.

9. Практичне завдання

1. Історія сексизму: виникнення явища й еволюція терміну
Створення власного профілю в інтернеті відповідно до розглянутих вимог.

10. Практичне завдання

1. Виміри гендерної поведінки: проведення дослідження та аналіз результатів.

Матеріали для підготовки:

Основна література

1. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія: навчально-методичний посібник для здобувачів другої (магістерської) вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с. Іл. 73. Табл. 18. Бібліогр.: 52 назв.

2. Щотка О.В. Гендерна психологія: навч. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с.

3. Заграй Л.Д. Теорії гендеру: Гендерні дослідження у психології: навч. Посіб / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ : ФО-П Пеьраш К.Т. , 2019. 264 с.

4. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2021. 248 с.

5. Чуйко О., Куравська Н. Гендер і кар'єра: навч. посібник. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника». ІваноФранківськ : Супрун В. П., 2019. 372 с

Додаткова література

1. Програми гендерних студій в українських університетах. /За ред. О.Л. Зінюк. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника». ІваноФранківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2019. 788 с.

2. Левченко К. Гендерне тяжіння. Харків: Фоліо, 2019. 192 с.

3. Шаполова В.В., Максимова О.С. Харизматичне лідерство в гендерному аспекті // «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта і соціальний прогрес» : Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції студентів та аспірантів 19-20 квітня 2023 р.: – Харків: НТУ «ХП», 2023. С. 176-178.

4. Поясок Т. Б. Загальна психологія: навчальний посібник / Т.Б. Поясок, О.І. Беспарточна, О.В. Квасник, В.В. Шаполова. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2023. – 512 с.

5. Домбровська С.М., Мороз В.М., Грень Л.М., Леоненко Н.А., Мороз С.А. Державне управління забезпеченням гендерної рівності в Україні: монографія / С.М. Домбровська, В.М. Мороз, Л.М. Грень, Н.А. Леоненко, С.А. Мороз. – Х.:НУЦЗУ, 2018. – 251 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua>
2. <http://library.kpi.kharkov.ua/uk>
3. <https://repository.kpi.kharkov.ua/home>